

Bemmell – Op de bloemisterij van de gebroeders Van Meegen op de Plak te Bemmell werd dezer dagen een unieke historische vondst gedaan. Bij graafwerkzaamheden voor de aanleg van de nieuwe aardgasleiding is een oude pottenbakkersoven tevoorschijn gekomen, vermoedelijk daterend uit de vierde tot zesde eeuw voor onze jaartelling. De oven is verreweg de oudste die ooit in Nederland werd gevonden (de oudste die tot nu toe werd ontdekt dateert uit de middeleeuwen) en het was tot voor kort dan ook niet bekend dat in deze streek reeds voor onze jaartelling ovens in gebruik waren. Hoewel veel van het gevonden materiaal in de loop der eeuwen is vergruisd zal het hoogstwaarschijnlijk mogelijk zijn de oven zo goed als helemaal te reconstrueren. Ongeveer een vierde deel van de stookplaats kwam gaaf naar boven.

Omdat de oven op een ongewone diepte werd gevonden moet worden aangenomen, dat de stookplaats heeft gelegen in een laaggelegen 'geul'. De constructie van de oven is uit de gevonden brokstukken praktisch helemaal bekend geworden. Het vuur werd gestookt onder een grote stookplaat, die vermoedelijk in het midden werd gestut door een zuil, terwijl boven de stookplaat een koepel was aangebracht van met takken verstevigd leem hetgeen veel weg heeft van het in deze tijd gebruikte 'gewapend beton'. Het wordt niet uitgesloten geacht dat de oven – na een jaar vrij intensief te zijn gebruikt door de nederzetting ter plaatse – is ingestort nadat het vuur al te hoog oplaaide.

Voorwerpen

In de oven zijn verschillende gebruiksvoorwerpen aangetroffen: slingersteentjes voor de jacht, weefgewichten, aardewerk van diverse soorten en stukken gebeente waarmee het aardewerk glad gestreken of van reliëf-versieringen werd voorzien. Een gevonden rib vertoont namelijk aan een kant een daarin aangebrachte serie kartels. Uit een onderzoek is af te leiden dat in een tijdsbestek verschillende typen aardewerk werden vervaardigd en dat men reeds voor de jaartelling technisch perfect baksel met zeer artistieke vormen kon afleveren. Ook kan worden geconcludeerd dat de mens die destijds leefde zeer functioneel kon denken.

Want werd het aardewerk gewoonlijk in de hete as van een eigen vuur gebakken, door een oven te bouwen heeft de mens van toen kennelijk al ingezien dat in een oven de temperatuur beter kan worden geregeld en hoger kan worden opgevoerd.

Gasleiding

De oven werd ontdekt door de heer A.H. Bredie uit Bemmell, schrijver van het boek 'Toegang tot het verleden' en een van de iniatiefnemers van de in oprichting zijnde vereniging voor historische-liefhebbers in de Betuwe, waarvoor grote belangstelling bestaat. Samen met enkele collega-amateur-archeologen volgde hij nauwkeurig het tracé van de aardgasleiding die in de Betuwe wordt aangelegd, omdat de buis zich een weg zal banen door tal van oude woongevels. Toen eenmaal duidelijk werd dat men op een zeer belangrijke vondst was gestuit, schakelde de heer Bredie de Archeologische Werkgemeenschap Nederland (een vereniging van amateur-archeologen) in. En waarop de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek, de zaak overnam. Ongeveer drie dagen heeft deze dienst er werk aan gehad om – onder leiding van de heer Bruin uit Amersfoort – de oven bloot te leggen. De heer Bredie zal zijn best doen de oven voor Bemmell te behouden, ofwel door de gevonden brokstukken (die thans voor onderzoek naar elders zijn getransporteerd) terug te krijgen, ofwel door kopiën van die brokstukken te bemachtigen.

De vondst is in historisch opzicht van bijzonder groot belang, omdat zij een sleutel kan zijn tot een tamelijk exacte tijdsbepaling van de vele andere oude voorwerpen (meest aardewerk) die in de Betuwe werden gevonden. Tot nu toe heeft men – vooral uitgaande van vondsten in Ressen – wel systeem kunnen brengen in het gevonden aardewerk, maar men kwam niet verder dan het in

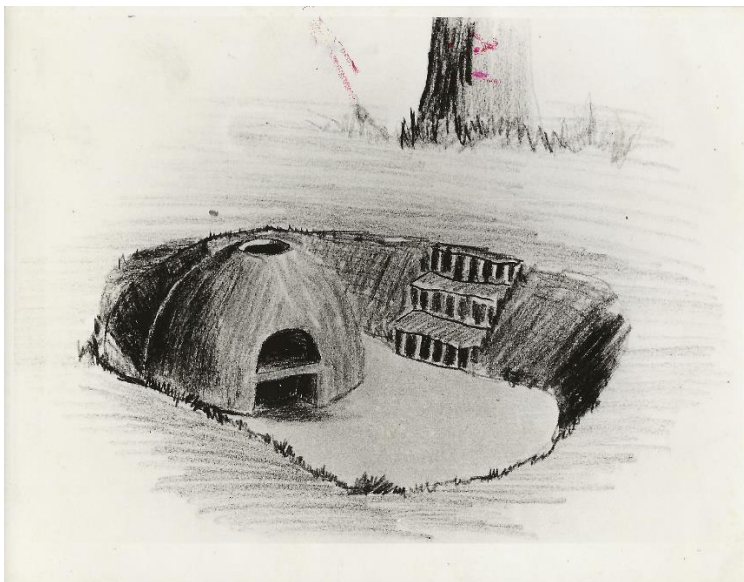
chronologische volgorde plaatsen van de vondsten omdat een vast aanknopingspunt in dit relatieve tijdsysteem tot nu toe ontbrak. Dit vaste punt kan wellicht via de oven worden gevonden.

Gesloten vondst

Het betreft hier namelijk een 'gesloten vondst'. Dat betekent dat de oven door toevallige omstandigheden (in dit geval door een laag zand) zodanig werd afgeschermd, dat het onmogelijk werd dat aardewerk-producten uit een vroegere of latere cultuur op de een of andere manier in de oven verzeild raakten. Omdat men zeker weet dat ter plaatse slechts één oven heeft gestaan (vaak werden ook meerdere ovens op elkaar gebouwd) zijn de in de oven gevonden voorwerpen derhalve uit één bepaalde tijd (de oven is vermoedelijk zelfs slechts één jaar gebruikt) afkomstig.

Vanwege dat 'gesloten' karakter kan men ook met zekerheid zeggen dat de koolstof in de oven (de resten van het houtvuur) even oud moet zijn als het gevonden aardewerk. En koolstof kan men via de C-14 methode (meting van radioactiviteit) vrij exact, tot op ongeveer 50 jaar nauwkeurig op ouderdom bepalen.

Daarmee is de leeftijd van het gevonden aardewerk eveneens bepaald en vanuit dat gegeven zal het wellicht mogelijk zijn een groot aantal andere vondsten te dateren, omdat men wel weet hoe de verschillende stijlen elkaar hebben opgevolgd. Een 'gesloten vondst' als deze is tot nu in de Betuwe uitgebleven.

Zo moet de bij Bemmelse gevonden oven er ongeveer hebben uitgezien. Het schetsje werd gemaakt door de heer Bredie uit Bemmelse.